

6. Немцы в Крыму: очерки истории и культуры / [сост. Ю. Н. Лаптев]. – Симферополь: Таврия - Плюс, 2000. – 256с.
7. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи. – К. : «Початкова школа», 2006. – 432
8. Финогеев Б. Л. – Симферополь: Таврия, 1997. – 207 с.
9. Хайрулдинов М.А. Учебно-воспитательный процесс в педвузе и национальной школе./ М.А. Хайрулдинов. – Симферополь: 2000.- 256 с.
10. Хрестоматия по этнической истории и традиционной культуре старожильческого населения Крыма. Часть первая: Мусульмане: крымские татары, крымские цыгане / [ред.-сост. М.А. Араджиони, А. Г. Герцен]. – Симферополь: Таврия-Плюс, 2004. – 768 с.

У статті подано дані формувального етапу дослідження з громадянської культури в умовах поліетнічного Криму

Ключові слова: формування, громадянська культура, поліетнічність.

В статье приведены данные формирующего этапа исследования по гражданской культуры в условиях полиэтнического Крыма.

Ключевые слова: формирование, гражданская культура, полиэтничность.

In article the data of a forming investigation phase on civil cultures in the conditions of polyethnic Crimea is cited.

Keywords: formation, civil culture, polyethnic.

УДК 373.6
ББК 74.200.526

Н.В. Василенко
м. Вінниця, Україна

СОЦІОКОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ЗНЗ В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ ПРОФІЛЬНО-КОМПЕТЕНТНІСНОЇ ШКОЛИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність. Останнім часом все більша увага приділяється такому аспекту управлінської діяльності, як робота з персоналом. Ми, нарешті, починаємо розуміти, що як би чітко не була спланована робота, які б концепції розвитку школи не розробляли керівники загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ), але якщо вони не в силах компетентно управляти колективом, то і не отримують позитивного результату прийняття всіх управлінських намірів і рішень в сучасних умовах. Сучасне трактування мети та завдань освіти визначає пріоритет компетентнісного підходу до формування змісту та організації навчального процесу щодо застосування набутих знань й умінь в конкретних навчальних та життєвих ситуаціях, у досягнення яких виступають принципово нові освітні конструкти: компетентність та компетенції в контексті освітніх реалій сьогодення. загальні [4, с.20]. Це становиться актуальним в умовах 12-річної школи. Однією з моделей компетентнісно орієнтованої освіти виступає сама старша профільна школа.

Постановка проблеми. Вивчення та аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми свідчить, що існують різні погляди щодо реалізації компетентнісного підходу, визначення процесуальних та організаційних основ його впровадження. Однак вітчизняні та зарубіжні науковці (Н. Анікіна, Н. Бібік, В. Болотов, І. Єрмаков, В. Кремень, М. Мадзигон, О. Савченко, Л. Сохань, В. Серіков та інші) одноголосні в тому, що найбільш вагомою та відповідальною ланкою реалізації ідей компетентнісного підходу є саме старша профільна школа [8]. У нинішніх умовах компетентнісна парадигма навчання запускається разом з профільною освітою. Стає очевидним, що системні зміни в освіті під силу лише таким педагогічним колективам, які функціонують на основі єдності цінностей, змісту і цілей діяльності.

У зв'язку з цим, що в теорії (Ю. Васильєва, І. Колесникова, Е. Сахарчук, В. Серіков і ін.) наголошується про потребу суспільства у колективних суб'єктах діяльності, формування яких є новою управлінською компетенцією керівників. Сприяти становленню колективного суб'єкта діяльності керівників ЗНЗ зможуть лише в тому випадку, якщо він готовий і здатний до взаємодії з персоналом своєї установи, до діалогу з учнями та рівноправного партнерства з представниками різних структур, які діють у закладі освіти [1; 5; 9]. Тому актуальним в управлінні ЗНЗ становиться соціокомунікативна компетентність директора школи [3, с.12]. Соціокомунікативна компетентність — це, перш за все, увага до людей, до їх потреб, повага до них, заснована на строгій вимогливості та відповідальності. Все це, звичайно, залежить від професіоналізму керівника, його управлінської і загальної культури, його етичної позиції [5]. Але всьому цьому треба навчитися. З 1995 р. в нашій країні у сфері управління системою освіти почалася підготовка фахівців у рамках державної програми «Менеджер освіти» ЦППОАПН України. Підготовка керівників ЗНЗ у післявузівський період стала пріоритетним напрямом в діяльності багатьох обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти. Відмінна риса інноваційних пошуків інститутів - органічне поєднання теорії з практичними питаннями, завданнями, тестами.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є спроба показати роль соціокомунікативної компетентності у становленні управлінця-професіонала в умовах його підготовки щодо подолання існуючих протиріч між вимогами до керівників ЗНЗ держави та реальним станом в освіті в зв'язку з провадженням профільного навчання.

Невирішені проблеми. Необхідність подолання цих протиріч і служить підставою для розгляду питання щодо формування соціокомунікативної компетентності управлінця-професіонала ЗНЗ в умовах 12-річної школи шляхом створення ефективного науко-педагогічного супроводу системи компетентнісної підготовки керівників ЗНЗ у післядипломній педагогічній освіті.

Виклад основного матеріалу. Соціокомунікативна компетентність розуміється науковцям як прояв його управлінської культури [7]. Соціокомунікативна компетентність в такому трактуванні визначає готовність і здатність керівника як професіонала до управлінської комунікації з персоналом своєї установи, до діалогу з учнями та їх батьками, до гуманітарної, паритетної взаємодії з представниками соціокультурних і виробничо-технічних структур, які функціонують в освітньому середовищі закладу освіти. Все перераховане складає набір специфічних компетенцій керівника, в процесі оволодіння якими складається особливий компетентнісний досвід соціальної взаємодії і управлінської комунікації. В сукупності з іншими видами досвіду (рефлексії управлінських дій, креативності в перетвореннях систем управління, пошуку змісту та ціннісних орієнтацій в управлінській діяльності і ін.) він утворює «ядро» індивідуальної культури керівника як гуманітарно-орієнтованого управлінця-професіонала. Це новий тип керівника освітньої установи 12-річної школи, який потребує компетентних особистостей виконувати необхідні функції, але і поєднувати в собі при цьому продуктивність і самостійність, відповідальність і людську гідність, безпечну поведінку і етичний порив, які діють в інформаційному і соціальному середовищі ЗНЗ. Загальна структура готовності керівника до управлінської комунікації відповідає структурі соціокомунікативної компетентності і включає мотиваційно-ціннісний, містовно-діяльнісний, рефлексивно-смысловий, конструктивно-поведінковий компоненти. Спираючись на дослідження О. Абдуллої, С. Вершловського, Н. Кузьміної, В. Серікова та ін., ми виділяємо наступні види комунікативно-управлінського досвіду керівника, що визначають рівні розвитку його готовності до управлінської комунікації: досвід функціонально-рольової комунікації; досвід підтримуючої комунікації; досвід суб'єкт-суб'єктної продуктивно-самостійної комунікації; досвід міжособистої ціннісно-смыслові комунікації; досвід гуманітарної комунікації в управлінні [5; 6; 7].

Процес підготовки керівників ЗНЗ до гуманітарної управлінської комунікації з персоналом ми розглядаємо як саморозвиток особи управлінця від фахівця до професіонала в ході освоєння комунікативно-управлінського досвіду в спільній діяльності, що моделюється ситуаціями науково-методичного супроводу курсового навчання в ОШПО. Теоретична модель процесу підготовки керівників ЗНЗ до гуманітарної управлінської комунікації є послідовністю етапів і стадій. При цьому початковим пунктом кожної стадії є мета, яка конкретизується в системі завдань по розвитку комунікативно-управлінського досвіду слухачів курсів з урахуванням результатів, досягнутих на попередній стадії, а потім трансформується у відповідну складову соціокомунікативної компетентності за допомогою поетапного освоєння змісту, методів, засобів і форм навчання на курсах підвищення кваліфікації в процесі компетентної взаємодії тренера-викладача і керівників ЗНЗ. З переходом на чергову стадію процесу позиції тренера-викладача змінюються. Процес комунікативно-орієнтованої підготовки керівників ЗНЗ до гуманітарної управлінської комунікації може бути реалізований як система діалогічної взаємодії керівників-суб'єктів курсового навчання і тренерів-викладачів, які засвоюють комунікативно-управлінський досвід спільних управлінських дій щодо створення освітньої організації. У даній моделі науко-методичного супроводу функціонують чотири підсистеми:

- керівник ЗНЗ - суб'єкт курсів підвищення кваліфікації, що оволодіває соціокомунікативними компетенціями і набуває комунікативно-управлінський досвід;
- тренер-викладач, який конструє гуманітарно-комунікативний простір взаємодії суб'єктів курсового навчання і сприяє становленню їх соціокомунікативної компетентності;
- комунікативно-управлінська ситуація особистісно-професійного саморозвитку суб'єктів курсового навчання, яка потребує від них підвищені рівні соціокомунікативної компетентності;
- процес діалогічної взаємодії тренерів-викладачів і керівників ЗНЗ у навчанні, який сприяє засвоєнню ними соціокомунікативних компетенцій і набуттю комунікативно-управлінського досвіду, що забезпечує гуманітарно-рефлексійне відношення до професійної діяльності [2; 3].

В основі такої підготовки керівників ЗНЗ є педагогічна система, яка націлена на формування компетентної особистості людини інформаційного суспільства. Враховуючи сучасні тенденції модернізації освіти цю педагогічну систему називають профільно-компетентною школою. Профільна, тому що в ній передбачається організація загальноосвітніх процесів за схемою профільної диференціації. І компетентною, оскільки вона реалізує новий тип загальної освіти, адекватний інформаційному суспільству, - гуманітарну модель компетентної загальної освіти. Передумови для побудови профільно-компетентної школи складаються завдяки системним змінам, які плануються державною програмою модернізації освіти, на жаль широкого презентування в нормативних документах ця ідея не набула. Як відомо, її мета полягає в оновленні всіх підсистем освітньої системи держави, зокрема і загальноосвітньої школи. Необхідно, щоб з неї виходили, як вказано в державній програмі, сучасно освічені, етичні, заповзятливі люди, які можуть самостійно приймати рішення в ситуаціях вибору, прогнозуючи їх можливі наслідки, а також відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, готові до міжкультурної взаємодії, володіють відчуттям відповідальності за власну долю і за долю країни [5; 8; 9].

У цьому переліку властивостей представлені, можна вважати, універсальні характеристики і здібності випускника школи, в яких відбиті метапредметні та особистісні компетенції, які адресуються людині сучасним суспільством в постіндустріальному інформаційному періоду його розвитку. Чинники, сприяючі учням в оволодінні цими компетенціями, а школі - в створенні необхідних для цього умов, визначені програмою модернізації освіти на період до 2012 року. У ній за концептуальну основу перетворень в

загальноосвітній сфері прийнятий компетентнісний підхід. Механізмами змін вибрано вдосконалення структури і змісту загальної освіти, побудову систем до профільної підготовки і профільного навчання учнів на основній і старшій ступенях навчання, а також інші нововведення, які задають у сукупності системний рівень модернізації в загальноосвітній сфері. Треба сказати, що саме системний характер змін дозволяє розраховувати на досягнення нової сучасної якості загальної освіти, що проголошене як одна з ключових цілей модернізації освітньої системи держави [4].

У державному стандарті загальної освіти підкреслюється, що не знанісвий, а компетентнісний підхід зорієнтований на забезпечення освітніх потреб сучасного постіндустріального суспільства, одиницею вимірювання в якому є потенціал випускника, разом з універсальними знаннями, досвідом випускника з вирішення завдань і компетентнісних дій в політичному, економічному, професійному і культурному житті [4].

Такий результат відображає діяльнісно-творчий аспект освіти, який, як відзначають В. Болотов и В. Серіков, неможливий в рамках традиційних педагогічних систем, бо «існуюча предметно-знанієва освіта може в кращому разі забезпечити реалізацію орієнтовного компоненту творчої активності, але не більш того» [5; 8].

Педагогічну систему у сфері загальної середньої освіти, націлену на формування компетентної особистості інформаційного суспільства, яка розвивається, отримала назву профільно-компетентнісна школа. Вона реалізує, як вже наголошувалося, новий тип освіти - компетентнісну загальну освіту на гуманітарно-особистій основі. Профільно-компетентнісна школа - це педагогічна система, яка забезпечує не просто знання і уміння самі по собі, а складну культурно-дидактичну структуру - «цілісну компетентність учня» (В. Серіков) як комплекс властивостей компетентної особистості, які визначають успішність оволодіння компетенціями людини інформаційного суспільства і гуманітарність їх реалізації в життєво-практичних ситуаціях [7].

Спираючись на обґрунтовану А. Хуторським модель ключових компетенцій, ми вважаємо, що в уточненому і конкретизованому вигляді вони можуть бути, адресовані особистості інформаційного суспільства. При цьому компетенції особистості інформаційного суспільства утворюють систему, базовими елементами якої є навчально-пізнавальні та інформаційно-технологічні компетенції, а системоутворюючу роль на різних рівнях функціонування системи можуть виконувати ціннісно-сміслова, соціально-трудова, комунікативна, особистісна компетенції. Володіння ними забезпечить особистості, яка розвивається, здатність вирішувати універсальні проблеми життєвизначення і життєдіяльності в інформаційному суспільстві: вчитися і пізнавати світ як цілісну інфоноосферу; гуманітарно взаємодіяти з суб'єктами інфоноосфери (природою, соціумом, людьми, техносферою); відповідально виконувати соціальні ролі; володіти універсальними засобами людської діяльності (пізнавальною, комунікативною, креативно-перетворюючою, художньо-естетичною, ціннісно-орієнтаційною, сенсо-пошуковою); визначатися в житті і відкривати сенси своєї життєдіяльності, віддаючи перевагу еколого-моральній поведінці в інфоноосфері [9].

На нашу думку, цілеспрямованість профільно-компетентнісної школи як педагогічної системи визначається націленістю властивої їй компетентнісної загальної освіти на виховання компетентної особистості випускника, здібного до особисто-етичного визначення «провідній лінії свого життя (А. Леонтьєв) і до відповідальної, безпечної життєдіяльності в інформаційному суспільстві. У зв'язку з цим профільно-компетентнісна школа повинна мати можливість створювати, умови учням для становлення їх компетентними особистостями, які б засвоїли основні положення сучасної науково-інформаційної картини світу (Б. Кадомцев, В. Колін, В. Степін, К. Судаков та ін.), оволоділи гуманітарним стилем мислення і набули досвіду діалогу зі світом, інформаційної взаємодії з суб'єктами інфоноосфери, самостійного

вирішення проблем життєвизначення та життєдіяльності в інформаційному середовищі існування і їх гуманітарної експертизи.

Однією з необхідних умов досягнення мети компетентнісної загальної освіти, проєктованою в профільно-компетентнісній школі на основі гуманітарно-особистісної парадигми (В. Данільчук, Е. Данільчук, Ю. Сенько, В. Серіков та ін.), виступає «цілісне вирощення педагога особистісно орієнтованого типу» (В. Болотов та ін.). Він є носієм «професійно-особистісної компетентності» (Е. Сахарчук), що виявляється у володінні «особистісно-розвиваючою педагогічною діяльністю» (В. Серіков) при вирішенні професійно-педагогічних завдань в ситуаціях, що потребують взаємодію з учнем на особистісно-компетентнісному рівні і в структурі «колективного педагогічного суб'єкта» (В. Серіков та ін.). Особистісно орієнтований педагог акцентує свою професійну увагу на вихованні компетентної особистості інформаційного суспільства, що розвивається. Він має достатньо повне уявлення про базові елементи сучасної науково-інформаційної картини світу і здатний «зі знанням справи» (А. Маркова) вирішувати такі професійно-педагогічні завдання, як: толерантно взаємодіяти з вихованцями і колегами, вести з ними особистісно-смісловий діалог з приводу сенсу життя, проблем особистісно-етичного життєвизначення і безпечної життєдіяльності в інформаційному суспільстві, спільно оволодівати особистісними компетенціями і проявляти їх в співіснуванні з учасниками колективного педагогічного суб'єкта, який діє в «інформаційно-освітньому просторі» (В. Ізвозчиков, Е. Тумалева) профільно-компетентнісної школи [7]. Особливо значущими проявами професійно-особистісної компетентності особистісно орієнтованого педагога є його здібність до психолого-педагогічного супроводу і підтримки сходження вихованців на компетентнісний рівень освоєння змісту освіти, без чого неможливо забезпечити їх самореалізацію і компетентне вирішення проблем життя в інформаційному суспільстві.

Дидактичні способи здійснення педагогічного процесу в профільно-компетентнісній школі включають загально педагогічні технології компетентнісної загальної освіти і необхідну інформаційно-технологічну підтримку. Загальнопедагогічні технології передбачають організацію проєктного і продуктивного навчання, застосування імітаційного моделювання і дивергентних технологій, а також навчання за допомогою включення учнів в ситуації вирішення життєво-практичних завдань. Інформаційно-технологічну основу компетентнісної загальної освіти складають «комп'ютерні технології утворення» (А. Петров), які, будучи предметно-орієнтованими, міждисциплінарно-орієнтованими, проєктно-орієнтованими і комп'ютерними телекомунікаціями (О. Кузібецький, В. Симонов), розрізняються своїми потенціалами, які забезпечують освоєння учнями компетенцій особистості інформаційного суспільства [5].

Таким чином, для повноцінної реалізації гуманітарної моделі компетентнісної загальної освіти внутрішній простір профільно-компетентнісної школи як системи організовується як колективний педагогічний суб'єкт, який представляє собою ціннісно-сміслову, співіснуючу спільність всіх учасників освітнього процесу - педагогів, учнів, їх батьків. Створення колективного педагогічного суб'єкта - нова професійна компетенція керівників установ освіти, яка потребує від управлінців для своєї реалізації соціокомунікативну компетентність та науково-методичного супроводу системи підготовки до неї в ОІППО. Соціокомунікативна компетентність необхідна керівнику ЗНЗ і при побудові профільно-компетентнісної школи як педагогічної системи, націленої на формування компетентної особистості, яка розвиває інформаційне суспільство.

Література:

1. Бібік Н.М. Профільна школа як стратегія рівного доступу до якісної освіти // Директор школи.- 2004. №37.- С.2-3.

2. Василенко Н.В. Теорія і методика моделювання діяльності керівника профільно-компетентнісного загальноосвітнього навчального закладу // ВОПОПП: Вінниця, 2008.- 45с.
3. Дидактичні характеристики комунікативно-орієнтованого процесу перепідготовки керівників освітніх установ // Основна вища і додаткова освіта: проблеми дидактики і лінгвістики: сб. науч. праць / Під ред. А. М. Мітінної. Вип. 1. -Волгоград: Політехнік, 2000. - С. 11-15.
4. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальних середньої освіти // Ін форм.зб.МОН України.-2008.-№13-14-15.-С.20-92.
5. Кузибецкий А.Н. Социокommунікативная компетентность руководителя профільно-компетентностной школы/ А.Н. Кузибецкий, Н.Н.Рождественская // Науч. ред. В.В.Сериков.- Волгоград: Узд-во ВГИПК РО, 2005.-144с.
6. Наукові основи і техніка управлінської комунікації керівників з персоналом освітніх установ: Навчально-методична допомога / Науч. Ред. Ст. Ст. Серіков. - Волгоград: Вид-во ВГИПКРО, 2004. -120 с.
7. Серіков В. В. Лічностний підхід: від концепції до технології: Монографія. -Волгоград, 1995.
8. Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти / За ред.. О.І.Локшиної. – К.: СПД Богданова А.М., 2006. – 232 с.
9. Хоружа Л.Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика.- К.: Преса України, 2003.- С.13-15.

Стаття присвячена проблемі підготовки керівників до соціокомунікативної компетентності, яка впливає на формування їх професійної компетентності та забезпечує розвиток профільно-компетентнісної школи в сучасних умовах.

Ключові слова: керівники ЗНЗ, соціокомунікативна компетентність, профільно-компетентнісна школа

Статья посвящена проблеме подготовки руководителей общеобразовательных учебных заведений к социальнокоммуникативной компетентности, которая способствует формированию их профессиональной компетентности и обеспечивает развитие профильно-компетентностной школы в современных условиях.

Ключевые слова: Руководители ОСШ, социокommунікативная компетентность, профильно-компетентностная школа.

The article is devoted to the problem of preparation of principles of general educational establishments to the sotsiokommunikative competence which influences on their profesional competence and provides the development of school in the conditions of profile studies

Keywords: sotsiokommunikative, competence, type of profile-competency school.

УДК 373.6(73)
ББК 74.2

Ю.В. Грегоращук
м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕХОДУ УЧНІВ ІЗ СЕРЕДНЬОЇ В СТАРШУ ШКОЛУ США

Старша школа (*High School*) в США включає чотири освітні рівні, що відповідають чотирьом рокам навчання і співпадають з українськими 9-12 класами: рівень першокурсників (*freshman*), другокурсників (*sophomore*), третьокурсників (*junior*), старшокурсників (*senior*).

Ще на початку 8-го класу учні середньої школи одержують рекламні буклети з інформацією про старші школи, їх профілюючі спеціальності та умови вступу. Елітні старші школи проводять конкурсний відбір учнів за допомогою екзаменів, які складаються за півроку до початку занять в обраній школі, такий, зокрема, як *Franklin Delano Roosevelt High School, Abraham Lincoln High School* та ін. Вибір старшої школи є досить відповідальним рішенням, від якого залежить професійне майбутнє американського школяра. Тому, переходячи з атмосфери середньої школи в старшу школу, підлітки досить часто відчувають певну тривогу і занепокоєння з приводу наступаючих змін.

Метою статті є проаналізувати особливості перехідних програм у школах США та визначити їх доцільність, а також звернути увагу на основні проблеми, з якими стикаються учні при переході в старшу школу.

Згідно з дослідженнями «Школярі стурбовані через можливість цькування і насмішок старших учнів, а також через складність навчання, одержання нижчих балів, і можливість загубитися у більшій, незнайомій школі» [4]. Варто зазначити, що старша школа в США